

POVODNĚ V LIBERECKÉM KRAJI V SRPNU 2010

Jaroslav Vízner

***Abstrakt:** Příspěvek shrnuje události, které nastaly při povodni v Libereckém kraji v srpnu 2010. Popisuje průběh likvidace škod, jednotlivé úrovně řízení zásahu a pozitivita a negativa. Dále navrhuje opatření pro zlepšení krizové připravenosti obcí při dalších povodních.*

***Klíčová slova:** povodně, Liberecký kraj, likvidace škod, krizová připravenost obcí*

Krátké shrnutí časového průběhu povodně:

- Ve dnech 6. 8. - 8. 8. 2010 došlo vlivem extrémních srážek k rozvodnění Smědé, Lužické Nisy, Ploučnice a jejich přítoků.
- Průměrný úhrn srážek byl za období od 6. 8. 15:00 hod. do 8. 8. 04:00 hod. celkem 110 mm.
- Nejvyšší úhrn srážek – Hejnice 250 mm.
- Polovina všech srážek spadla v krátkém období 7. 8. 2010 od 9:00 do 16:00 hod.
- Dvoudenní srážky tvořily přibližně 20 - 30% ročního úhrnu.
- První informace o problémech způsobených intenzivními srážkami získalo krajské operační a informační středisko HZS Libereckého kraje (dále jen „KOPIS“)
7. srpna 2010 kolem třetí hodiny ranní.
- V tomto okamžiku byla povodní postižena především severní a severovýchodní část okresu Liberec.
- V průběhu sobotního dopoledne 7. srpna 2010 došlo k zatopení přístupových komunikací na postiženém území.
- Veškerá činnost KOPIS se soustředila na vyslání co největšího počtu vhodných sil a prostředků složek IZS k zabezpečení záchrany a evakuace ohrožených osob.
- Extrémně rychlý vývoj povodňové situace a její neočekávaný rozsah (na úrovni tisícileté vody), několik kulminačních úrovní pokles hladin a opět kulminace na daleko vyšší úrovni vedlo k podceněním situace ze strany obyvatel. To bylo následně primární příčinou bezprostředního ohrožení desítek osob na životě.

Situace byla velmi dramatická, rozhodovaly minuty i vteřiny.

STAV NEBEZPEČÍ

- Vyhlášen Rozhodnutím hejtmána Libereckého kraje č. 1/2010 na dobu od 7. 8. 2010 čas 16:30 hod. do 14. 8. 2010 do 24:00 hod. pro všech 215 obcí Libereckého kraje.
- Rozhodnutím hejtmána Libereckého kraje č. 2/2010 prodloužen do 5. 9. 2010 čas 24:00 hod.
- **Prostřednictvím Operačního a informačního střediska MV – GŘ HZS ČR se podařilo na nejvíce kritická místa nasadit vrtulníky Armády ČR, Policie ČR**
a ZZS Libereckého a Královéhradeckého kraje (*v nejkritičtější situaci operovalo na postiženém území v jednom okamžiku celkem 7 vrtulníků*).
- Ve spolupráci s profesionálními hasiči ze stanic HZS Libereckého kraje, místních jednotek sborů dobrovolných hasičů a dalších subjektů byla prováděna záchrana a evakuace akutně ohrožených osob.

Přes značné problémy s výpadky ve spojení byla koordinace záchranných prací 100% úspěšná.

Fáze likvidačních prací

Řízení zásahů složek IZS probíhalo na třech úrovních – taktické, operační i strategické.

Taktická úroveň řízení zásahu

Na taktické úrovni byli velitelé zásahů příslušníci HZS Libereckého kraje a velitelé jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí (dále jen „JSDHO“) Libereckého kraje.

- Spolupráce složek IZS a ostatních subjektů byla na této úrovni vynikající.
- Řešení etického problému – čas ukončení likvidačních prací.
- Zásadní problém – na této úrovni se projevil formálně zpracované krizové dokumentace obcí, v reálné mimořádné situaci obtížné popř. zcela nepoužitelné a často i v kombinaci s nedostatečnou znalostí krizové legislativy.
- Neznalost některých pracovníků distributorů energií vodovodů a kanalizací apod.
o struktuře řízení zásahu.

Operační úroveň řízení zásahu

Řídícím pracovištěm bylo KOPIS HZS Libereckého kraje.

Stávající prostory KOPIS HZS LK včetně pracoviště TCTV 112 neumožňují efektivně řešit mimořádnou událost většího rozsahu. Zásadním problémem jsou zejména nedostatečně dimenzované technologické místnosti, nedostatečný počet pracovišť a chybějící zázemí pro obsluhu.

Používaný hardware v technologické místnosti se vlivem vysokých teplot nachází každé letní období v havarijním stavu. Tento stav se trvale zhoršuje.

Operační středisko v této fázi zabezpečovalo především:

- koordinaci nasazení sil a prostředků jednotek požární ochrany,
- vzájemný přenos informací z jednotlivých úseků a sektorů na Krizový štáb Libereckého kraje a HZS Libereckého kraje,
- monitorování situace na zasaženém území pro potřebu následné analýzy v krizových štábech.

Negativem na této úrovni byly dílčí nedostatky ve zpětné vazbě při komunikaci mezi krizovými štáby a KOPIS.

Strategická úroveň řízení zásahu

Likvidační práce koordinovány z úrovně hejtmána prostřednictvím Krizového štábu LK a dále na úrovni velitelů sektorů:

- Frýdlantsko
- Chrastavko
- Hrádecko
- Raspenavsko
- Višňová
- Českolipsko od 8. 8. 2010

Veliteli sektorů byli příslušníci HZS ČR a ke koordinaci sil a prostředků využívali mimo jiné i příslušné orgány obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“).

Povodní postižené území zahrnovalo ORP:

Česká Lípa

Nový Bor

Frýdlant

Liberec

- Obec s rozšířenou působností Liberec jako jediná nezaktivovala svůj krizový štáb (město Liberec nebylo zasaženo povodní) – na koordinaci likvidačních prací a pomoci obyvatelstvu se podíleli pouze vybraní pracovníci magistrátu (zejména pracoviště krizového řízení).
- Velitelé sektorů převzali vedení krizových štábů ve městech o obcích.
- Do všech postižených obcí byli vysláni specialisté na krizové řízení, kteří poskytovali legislativní podporu starostům.
- **Povodeň zasáhla 81 obcí Libereckého kraje a vyžádala si 5 lidských životů.**

Povodňové škody:

- Reálné škody v celkové výši přes 8,2 mld. Kč

- na silnicích II. a III. třídy 2,037 mld. Kč (z toho cca 1,5 mld. silnice a 0,5 mld. mosty),
- na železnici dosáhla škoda výše 104 mil. Kč,
- na majetku ve správě Povodí Labe – 1,7 mld. Kč.
- Celkem bylo zasaženo 198 mostů na silnicích II. a III. třídy, u 121 mostů je omezena jejich zatížitelnost.

Došlo k protržení hrází rybníků (např. Mlýnský, Markvartický), přehrady Kristýna, hrozilo nebezpečí protržení dalších přehrad (např. Mlýnice, Fojtka).

Celkově bylo postiženo území 81 obcí, což představuje 38% počtu všech obcí kraje, rozloha 1801 km², což činí 56,9 % rozlohy kraje.

Na záchranných a likvidačních pracích v Libereckém kraji se podílely jednotky požární ochrany a odřady ostatních krajů:

- Libereckého kraje,
- Středočeského kraje,
- Vysočina,
- Jihomoravského kraje,
- Karlovarského kraje,
- Plzeňského kraje,
- Hl. města Prahy,
- ZÚ Hlučín,
- Královéhradeckého kraje,
- Správy železniční a dopravní cesty.

Problémy a nedostatky:

- Neuposlechnutí výzev k evakuaci.
- Nevyhovující dispoziční a technický stav KOPIS HZS Libereckého kraje.
- KOPIS HZS Libereckého kraje neměl, především v první fázi (ve fázi záchranných prací), podmínky pro předávání informací o vývoji situace, chyběla plynulá informovanost štábu a tiskové mluvčí.
- Souvisejícím problémem bylo neposkytování zpětné vazby o postupu či splnění zadaných úkolů či způsobů řešení žádostí.
- Zásadním problémem byla fakticky nulová možnost vyhodnocovat nasazení sil a prostředků z pozice krizového štábu.
- Pracoviště krizového štábu a KOPIS HZS Libereckého kraje nejsou připravena pro zabezpečení odpočinku příslušníků povoláných nad rámec běžného výkonu služby v případě dlouhodobých zásahů.

- Přetížení mobilních sítí + výpadek emailu - k výpadku došlo z důvodu přechodu na nový e-mailový server. Dodavatelská firma měla problémy s instalací a nastavením systému.
- Ve vztahu KOPIS ↔ krizový štáb docházelo k živelnému přebírání úkolů.
- Chybějící zpětná vazba při komunikaci mezi jednotlivými krizovými štáby – individuální chyby jednotlivců.
- Neefektivní zahraniční pomoc – víc starostí než přínosu.
- Zásadním problémem je nejednotnost velení zasahujícím jednotkám Armády ČR – navzájem si nevědí, nakonec koordinace z úrovně krizového štábu Libereckého kraje (až po několika dnech).
- Ztráta přehledu o subjektech poskytujících osobní a věcnou pomoc.
- Ztráta přehledu o zasahujících JSDHO jiných krajů.
- Zásadním problémem byla závislost krizových štábů obcí na přítomnosti příslušníků HZS ČR.
- ORP Liberec nezaktivovala svůj KŠ (město LB nebylo povodní zasaženo).
- Nedostatek schopných lidí do KŠ všech úrovní.
- Formálně zpracovaná krizová dokumentace obcí – v reálné mimořádné situaci nepoužitelná.
- Zásahová vozidla s malou brodivostí.
- Velkým problémem bylo určit, kdy ještě probíhají záchranné a likvidační práce a kdy se již jedná o obnovu území – velký etický problém.

Pozitiva:

- Vysoké osobní nasazení zasahujících a členů krizových štábů a jejich odborné schopnosti.
- Centrální koordinace ze strany MV-GR HZS ČR – dostupnost potřebných sil a prostředků.
- Zapojení styčných důstojníků do Krizových štábů obcí.
- Efektivní využití týlového a velitelského kontejneru a obojživelného pásového vozidla BV 206.
- Efektivní využití práce pracoviště GIS (0,5 km mapových pokladů).
- Masivní nabídka humanitární pomoci koordinovaná prostřednictvím jedné „hlavní“ neziskové organizace (ADRA) – je účelné zvat zástupce i do krizových štábů.
- Rozdělení území na sektory v souladu s hranicemi ORP.

Návrhy na opatření:

Zlepšení „krizové připravenosti“ obcí

Obce si musí připravit vlastní systémová řešení – postupy při ohrožení, postupy při mimořádné události, aktuální kontakty, funkční systém varování a vyrozumění, opakované školení obyvatel, řešení zálohování elektrickou energií, nabíjení mobilních telefonů, náhradní komunikační prostředky, evidence požadované a poskytované pomoci.

- **Změna legislativy** – nařízení evakuace z ohrožených míst už v kompetencích hejtmana – již vyřešeno novelou krizového zákona (před novelou krizového zákona pouze vláda).
- Změna organizace krizového štábu HZS Libereckého kraje a jeho dokumentace – struktura štábu, úkoly pracovních skupin, zabezpečení vstupu, systém střídání a vzájemné zastupitelnosti, technická opatření – vybavení technickými prostředky, atd.
- Ujednotit vedení přehledu o nasazovaných silách a prostředcích - některá technika byla nasazována cestou KOPIS a některá byla vyžadována (objednávána) přímo obcemi (KÚ přidělil finanční prostředky přímo obcím) – velitel zásahu měl mnohdy techniku, kterou nepožadoval.
- Ujednotit používání informačních systémů k vyžadování sil a prostředků (např. ARGIS versus KRIZKOM).
- Nepřijímat zahraniční pomoc, pokud nám neposkytuje „něco, co jinak není k dispozici“.
- **Check list** velitele zásahu případně Krizového štábu HZS LK.

Vysoký kredit příslušníků HZS LK získaný během povodní se bezprostředně projevil v posledních volbách do obecních zastupitelstev vysokou úspěšností kandidujících příslušníků.

Poznámka na závěr

Získal jsem osobní přesvědčení, že se povodeň obdobného charakteru může opakovat kdekoli a kdykoli, během několika málo hodin ...

Kontaktní adresa:

plk. Ing. Jaroslav Vízner
náměstek ředitele pro úsek prevence a civilní nouzové připravenosti
HZS Libereckého kraje
krajské ředitelství
Barvířská 29/10
460 01 Liberec III
tel: 950 470 050, 724 148 793
e-mail: jaroslav.vizner@hzslk.cz